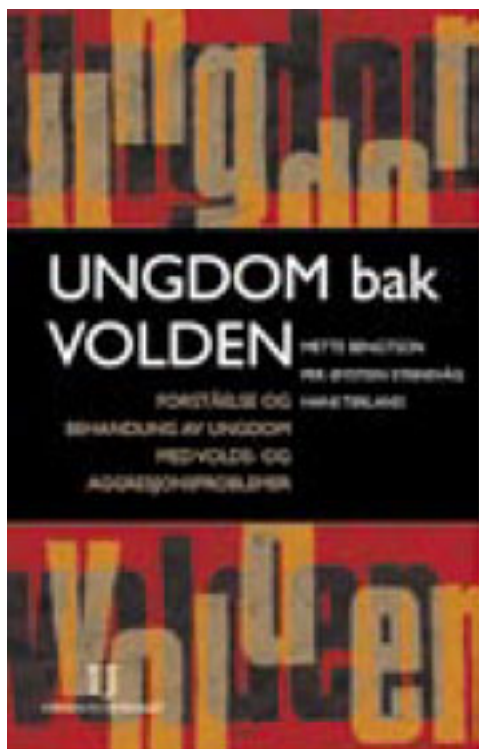

Ungdom bak volden: Forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblemer

Nils Eide-Midtsand

Avdeling for barn og ungers psykiske helse, Sørlandet sykehus HF, Kristiansand
nmidtssa@gmail.com

Mette Bengtson, Per Øystein Steinsvåg og Hans Terland **Ungdom bak volden: Forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblemer** Universitetsforlaget, 2004. Kr. 289. 229 sider. ISBN 82 - 15 - 00229 - 3

Ungdom som utøver vold mot andre hører med til de befolkningsgrupper som det er vanskeligst å sympatisere med og forholde seg til. De aktiverer mekanismer i oss som gjør at vi føler behov for å distansere oss fra dem og tillegge dem egenskaper som gjør dem vesensforskjellige fra oss normale og gode samfunnsborgere. Ofte blir ungdommene møtt med avvisning eller motvold – selv innenfor hjelpeapparatet, noe flere avisoppslag de senere år vitner om. Egoisme, sadisme, spesifikke volds-gener og mangel på empati er noen av nøkkelbegrepene som verserer i faglitteraturen for tiden. Felles for dem er at de har en klar negativ, i verste fall fordømmende, valør.

Med dette som bakteppe, kommer denne boken som en aldri så liten befrielse. Forfatterne, som alle har bakgrunn som psykologer ved Alternativ til Vold, er opptatt av å vise hva som skjuler seg bak volden: De er nysgjerrige på hva volden er et uttrykk for, hvordan den føyer seg inn i ungdommens bestrebelser på å opprettholde et positivt selvbylde. Forfatterne er helt klare i sin avstandtaken til de voldelige *handlingene*, også overfor ungdommene selv. Men de viser gjennom teori og kliniske

vignetter hvordan dette ikke behøver å være til hinder for at man også prøver å forstå, respektere og ivareta individet *bak* handlingene.

Forfatterne har erfaring for at avmaktsfølelser svært ofte ligger til grunn for voldelig atferd. Et stort flertall av ungdommene har selv vært utsatt for vold og andre overgrep opp gjennom oppveksten. Ungdommens egen vold inngår i et «prosjekt» som handler om å mestre en uforutsigbar, utrygg og vanskelig verden. Å forstå hver enkelt ungdoms «prosjekt» gir det beste utgangspunktet for å kunne etablere bærekraftige relasjoner – selve bærebjelken i arbeidet for å endre voldelige handlingsmønstre.

Bokens elleve kapitler kan grovt sorteres i to hoveddeler. I de seks første presenterer og utdyper forfatterne sin forståelsesmodell ved hjelp av ulike innfallsvinkler: sentrale forskningsresultater omkring unge voldsutøvere (kapittel 2), utviklingspsykologi og nyere traumeteori (kapittel 3). Deretter følger et kapittel med mye tankevekkende stoff om hvordan avmakt kan forvandle seg til vold. De sosiale utstøtelsesmekanismene som settes i gang overfor voldelige barn/ungdommer, og hvordan dette igjen bidrar til å sementere voldssyklusen, er tema for det femte kapitlet. Siden de fleste voldsutøvere som henvender seg til Alternativ til Vold er menn/gutter er det naturlig at boken særlig handler om dem. Forfatterne har imidlertid viet et eget kapittel til jenter som bruker vold – en vold som på enkelte områder styres av andre mekanismer enn guttenes.

De fem siste kapitlene beskriver den spesielle behandlingsideologi og -praksis som har vokst ut av forfatternes forståelsesmodell. Forholdet mellom de ulike instanser og de ofte motstridende forståelsesrammer disse bringer til torgs beskrives utførlig i kapittel 7. Det neste kapitlet, som jeg opplever som svært sentralt og viktig, handler om de første kritiske møtene og etableringen av et tillitskapende samarbeid med ungdommene. Her er det mye matnyttig å hente – ikke bare for behandlere av voldsutøvere, men for enhver som forsøker å etablere en behandlingsrelasjon til en umotivert ungdom, som motvillig møter opp på kontoret vårt bare fordi han eller hun føler seg tvunget til det. Det samme gjelder de to neste kapitlene – om poliklinisk respektive institusjonsbehandling. Boken avrundes med et kapittel om spesielle utfordringer og faglige dilemmaer i arbeid med voldelige ungdommer. Det virker maktpåliggende for forfatterne å betone at disse ungdommene trenger et helt spekter av tiltak, som ofte krever samarbeid mellom flere ulike instanser. Litt i strid med hva som er moteriktig å mene for tiden, har de erfart at aggressive og voldelige personer også kan nyttiggjøre seg psykoterapeutiske samtaler.

Jeg tror at nøkkelen til den suksess som forfatterne rapporterer å ha hatt med sin tilnærming, mye ligger i den dype respekten for individet som gjennomsyrrer både forståelsesmodellen og utformingen av behandlings tiltak. Den samme innstillingen gjennomsyrrer også boken. Det er befriende å lese om denne klientgruppen uten hele tiden å bli overlesset av negative karakteristikk og handlingslammende funn fra vitenskapelige studier der svarene ofte allerede er lagt inn i spørsmålene som reises. I stedet presenterer forfatterne oss for ungdommer med ressurser – med evne til å reflektere over sitt liv og med potensialer til å utvikle seg på alle områder.

Ungdom bak volden er en av de mest matnyttige bøker jeg har fått i hendene på lang tid. Den holder mål som fagbok, og skulle være nyttig lesning for alle yrkesgrupper som har med voldelig ungdom å gjøre. Boken er lettest og velorganisert, og fungerer som en organisk helhet der hvert nytt kapittel bygger på de foregående. Forfatterne lykkes i å presentere et relativt komplisert stoff på en måte som gjør at man hele tiden får lyst til å lese videre. Framstillingen løftes av mange kasusvignetter som gir liv og mening til den teoretiske framleggingen.

Det aller beste ved boken er kanskje at den gjør oss nysgjerrige på hvem voldsutøveren egentlig er. Den bringer individet nærmere; gjør ham eller henne mer lik oss selv. Jeg har en mistanke om at dette også utgjorde en vesentlig del av forfatternes intensjon med å skrive boken.